

Lene og Morten Kielland-Brandt har sendt en kommentar til Per Aage Brandt : *Strukturalisme på empirisk grundlag , (poetik I.1). Af pladshensyn må vi nøjes med at bringe et sammendrag i forbindelse med et svar fra artiklens forfatter :*

MATEMATIK OG METAFORIK.

Der rettes kritik mod visse formelle sager, som røber "en generel og uheldig tendens", 1) vedrørende den "lille matematiske model" side 24, 2) vedrørende "atommodellen" side 39.

1.1 L&MKB gør opmærksom på en oplagt og beklagelig skrivefejl. Der skal stå :

$$T = \int_{t_1}^{t_n} f(t) dt \quad (\text{Atter den plagsomme sætternisse}).$$

1.2 Det påpeges, at *anvendelsen* af et integral ikke er umiddelbart mulig her, idet 'trinhøjde' som mangfoldighed kun antager heltallige værdier mellem t_1 og t_n . Vi er da henvist til den platte sum :

$$T = f(t_1) + f(t_2) + \dots + f(t_n).$$

"Naturligvis skal man ikke afholde sig fra benyttelsen af symboler og matematiske operationer i litteraturvidenskaben blot med den begrundelse, at en vis del af den formodede læserskare vil have vanskelighed ved at forstå dem... Vi anser det for givet, at fremgangen i høj grad vil være betinget af benyttelsen af symbolsprog. Men det er ligeså givet, at inden for enhver videnskab (litteraturvidenskab såvel som biologi, kemi eller fysik) er indførelsen af ethvert symbol og enhver ny definition kun et gode, hvis den har en funktion, et formål. I sig selv er den et onde, derved at de mennesker, der ikke i første omgang forstår symbolikken, afskrækkes fra at sætte sig ind i emnet og eventuelt kommer til at forestille sig dette som noget mystisk og ekstra-eksakt". L&MKB har her for deres eget vedkommende åbenbart helt ret : integralet i sig selv stod for dem som "modellens" pointe og syntes da umuligt, overflødigt, ja afskrækkende, - idet det tydeligvis ikke havde den funktion at give trindhøjderne numeriske værdier. For mig tog sagen sig ikke sådan ud. Det var 'begrebsprofilen', der var målet - en fænomenologisk (ikke litteraturvidenskabelig!) størrelse, som interesserede mig, men som var svær at fastholde og manøvrere i kurant prosa. Det er klart, at den ovennævnte sum slet ikke kan hjælpe her: det er ikke modellens forudsætninger, men dens implikationer, der får mig til at vælge den.

Mærkeligt nok er en anden, logisk, ejendommelighed ved min fænomenologiske udredning ikke blevet antastet: hvis moment-relationen (s. 23) er transitiv, (altså hvis 'a er moment ved b' og 'b er moment ved c' medfører 'a er moment ved c'), hvilket formodentlig må accepteres, hvis begrebet skal kunne arbejde, da er selve 'trindhøjde'-begrebet *rekursivt* bestemt. 'Trindhøjde' er momentmangfoldigheden, som netop afhænger af momenternes egen trindhøjde, osv. En sådan bestemmelse har meget ringe overtalelsesværdi, forudsætter tværtimod en allerede etableret accept af den pågældende parameter. Her er det interessant at bemærke, at mens vore gængse matematiske og logiske modeller får os til at betragte det rekursive kneb som en kortslutning, optræder det som tilladt og meget vigtig form f. eks. i datalogien, humanistikkens nye helt store metaforleverandør.

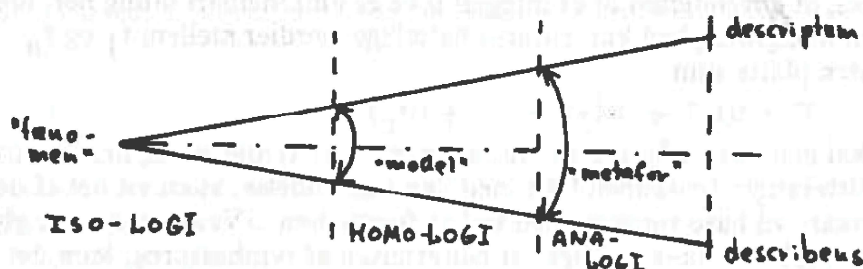
2 "Atommodellen" indført i den semantiske analyse senere i artiklen har fysisk set kun historisk interesse, skriver L&MKB videre; "men medmindre det tjener til en uddybelse af modellen forudsætninger eller konsekvenser, har påpegelsen af denne analogi intet formål. Fortsættelsen af analogien i at tale om molekyler og partikelbevægelser synes os ikke at være en sådan uddybning...".

Indvendingen er lige så karakteristisk som den første. Indførelsen af (skal vi sige) ikke-sproglig notation forstås som påpegelsen af en analogi - som jo forudsætter en

primær *logi*, en allerede forstået sammenhæng - og tjener til at uddybe modellen - formentlig altså i forvejen ikke-forstået. Her tænker vi tydeligvis igen fundamentalt forskelligt, og forskellen er den samme som ved integral-modellen. For mig er der ikke tale om en primær, "billedløs" erkendelse og en sekundær billedlig tale. Det er ikke den færdig-erkendte sammenhæng, der "naturligt" fører mig til matematikken eller fysikken efter "passende" lignelser. I så fald ville "sagen" og "modellen" på en vis måde forudsætte hinanden; eller den sidste i hvert fald visse egenskaber ved den første.

For mig er det nærmest omvendt: det er modellens egenskaber, der afgør, hvilke sammenhænge, vi kommer til at beskrive, og valget af model afhænger simpelt hen af, om vi "kan lide" eller "kan bruge" dens resultater.

3.1 Forholdet mellem *descriptum* og *describens* kan måske antydes (ikke *illustreres*, men *tænkes*) på følgende måde:

Vinklen artikulerer altså selve *repræsentationsproblemet*, som denne diskussion dybest set angår; en rent "fænomenal" beskrivelse måtte tænkes helt notationsløs (og derfor umulig), "modeller" forudsætter allerede en vis afstand (autonomi), men samtidig principielt et håndterbart sæt "tilordningsregler", ikke nødvendigvis eksplicitte, snarere i form af en vis (oplevet) egenskabs-identitet - angivet ved den stiplede linie: her ligger de egenskaber, *descriptum* og *describens* har fælles, og viderefører den fænomenale isologi, som før fik mig til at sige, at valget af model afhænger af dens fungerende egenskabers "brugbarhed". Brugbarheden ("erkendelseeffekten") kan kun afgøres i PRAKSIS; enhver erkendelsesteori der kun tager hensyn til beskrivelsens TEORETISKE dualitet, men ikke til denne medierende og styrende praksis, går så vidt jeg kan se glip af det væsentlige. Metaforen ligger "længere ude"; "tilordningsreglerne" er mere indviklede, dvs. den isologe zone, der sammenkobler den repræsenterende størrelse og den repræsenterede, ligger fjernere fra dem begge.

3.2 Den klassisk-positivistiske videnskabsfilosofi antog, ligesom L&MKB synes at gøre, at "sand" (u-metafysisk) beskrivelse sker som en ubrudt, modstandsløs bevægelse fra *descriptum*, OB-jekt til *describens*, SUB-jekt; (videnskaben og kunsten gik hånd i hånd: den enes mål var modelle, dens andens metaforer). Hvad jeg her antyder, er derimod en art *praktisk teori*, hvorefter vores faktiske aktivitet dækker hele feltet mellem figurens vinkelben: en *operativ* aktivitet - der ændrer "sagen" -, en *repræsentativ* aktivitet - der ændrer modellen - og en *ontologisk* aktivitet - der i sidste instans styrer de to første. På den ene side kan ingen af de tre undvære nogen af de to andre, på den anden er ingen af dem entydigt afhængig af en andens beskaffenhed. Med andre ord: min forestilling om, "hvordan det faktisk hænger sammen", (ontologisk), er bestemmende både for min måde at "arbejde med sagen" og for min måde at "afbilde" den. Men selve denne forestilling - min ECRITURE - kan jeg kun gøre rekursivt rede for, vise frem, men ikke eftervise. Er vi uenige her, må vi tale sammen meget længe.

Per Aage Brandt